

Заява щодо катастрофи на Каховській ГЕС та проблем відновлення

Українська природоохоронна група, International Rivers, а також інші організації-підписанти засуджують використання греблі Каховської ГЕС, руйнування якої прискорило [техногенну катастрофу](#), що розгортається в Україні, наслідки якої будуть відчувати на собі довкілля та люди протягом наступних поколінь. Греблі на річках не повинні використовуватися як зброя війни.

Руйнування греблі Каховської ГЕС серйозно вплинуло на життя сотень тисяч людей як вище, так і нижче за течією, зачепило понад 40 природоохоронних територій з десятками ендемічних видів, оголило і понесло в море токсичні відкладення, накопичені у водосховищі за 70-річну історію водосховища, затопило щонайменше 50 населених пунктів на обох берегах річок Дніпра, а також Інгульця, спричинивши масове переміщення людей, і відрізало від води до 500 000 гектарів зрошуваних полів, серед інших наслідків. Відновлення нового середовища, придатного для життя, займе багато років, якщо не багато десятиліть.

Руйнування дамби є найсерйознішим ударом по навколишньому середовищу під час цієї війни і становить воєнний злочин, який має бути розслідуваний Міжнародним кримінальним судом як "екоцид" або за іншою відповідною статтею міжнародного права. Міжнародне співтовариство має притягнути Росію до відповідальності за всі незліченні екологічні та гуманітарні злочини, скоєні під час цієї війни.

Трагедія, що розгортається, не завадила гідробудівній індустрії просувати свої послуги, навіть коли вода ще затоплювала міста, розташовані нижче за течією. Міжнародна асоціація гідроенергетики (ІНА) у своїй [заяві](#), в якій помітно уникала згадки про початок війни Росією, пообіцяла підтримати "процес перепланування та реконструкції, коли прийде час", натякаючи на майбутні прибуткові контракти. Наступного дня після вибуху на греблі Каховської ГЕС [ІНА відсвяткувала](#) випуск нової доповіді "Перспективи розвитку гідроенергетики", в якій закликала подвоїти світовий гідроенергетичний флот, ігноруючи негативні наслідки цієї галузі та катастрофу, що відбувається в Україні.

Тим часом, прорив греблі Каховської ГЕС, що є цілеспрямованим російським вторгненням в Україну, нагадав людству, що великі греблі часто можуть стати зброєю масового ураження. Будівництво дамб вище за течією від населених пунктів може загрожувати життю тисяч людей - у випадку з Каховкою, 40 000 людей живуть у небезпеці, щонайменше 50 з них вже підтверджено загиблими, а до тисячі вважаються зниклими безвісти. Повінь також завдала великої шкоди [природним екосистемам і біорізноманіттю](#) унікальних водно-болотних угідь у долині Дніпра - однієї з найбільших річок Європи. Небезпечні в мирний час, ці

дамби стають смертельною загрозою під час війни, громадянських заворушень і терористичних актів.

Ця катастрофа також є яскравим нагадуванням про [небезпеку](#), яку можуть становити дамби. Окрім воєнних дій, дамби все частіше піддаються ризику руйнування, оскільки були збудовані багато десятиліть тому і тепер терміну їх експлуатації добігає кінця, а повені, спричинені зміною клімату, загрожують дамбам і населеним пунктам, розташованим нижче за течією річки. До 2050 року більшість людей житиме нижче за течією від великої [старіючої дамби](#).

Україна як ніколи потребує підтримки для швидкого та сталого відновлення. Однак руйнування застарілої радянської інфраструктури також дає можливість для економічного, соціального та екологічного покращення завдяки використанню нових ефективних та дружніх до природи підходів і технологій, уникаючи помилок минулого.

Відновлення Каховської ГЕС потужністю 350 МВт [оцінюється](#) у понад 1 млрд євро, хоча повна вартість, ймовірно, буде набагато більшою, якщо врахувати відновлення величезного водосховища. На це також підуть роки, а відновлення водопостачання з водосховища до Криму може зайняти [більше десятиліття](#). Відновлення дамби та водосховища площею 2000 км² не є найкращим варіантом з огляду на надзвичайну вартість, значний вплив на довкілля, вразливість клімату, постійну загрозу руйнування та наявність більш раціональних рішень.

Наприклад, подібна сонячна електростанція зайняла б менше 1% площі колишнього водосховища, коштувала б лише частину вартості відновлення гідроенергетичного об'єкту і могла б бути побудована менш ніж за два роки.

Спеціальні системи водопостачання та більш водоефективні схеми зрошення, які не потребують відновлення греблі, можна і потрібно впроваджувати негайно, замість того, щоб обирати варіант, на реалізацію якого підуть роки. Ці зусилля [вже докладаються](#).

Розвиток сонячної енергетики на колишньому водосховищі може слугувати для живлення насосів нових систем водопостачання, одночасно захищаючи місцеву рослинність від посухи. Це можна було б доповнити вітроелектростанціями, які б використовували природні сильні вітри в долині. Поява понад 1000 км² вільних земель - це реальна можливість для розвитку відновної енергетики та інших видів економічної діяльності, дружніх до природи.

Сталі та вигідні альтернативи можливі, якщо підтримуючі уряди та міжнародні компанії справді вирішать допомогти сталому розвитку України, а не просто розглядатимуть майбутнє "відновлення" як бізнес-можливість для галузей, які більше не вітаються вдома.

Наші серця з жертвами цього злочину. Наш гнів спрямований проти його виконавців: тих, хто розпочав війну і, ймовірно, підірвав дамбу, і тих, хто побудував

її, а потім не підтримував належним чином. У той час як друзі України збираються на міжнародну [конференцію з відновлення України в Лондоні](#) 21-22 червня, ми сподіваємося, що світ приєднається до України у плануванні та впровадженні дійсно сталого відновлення.

Ukraine Nature Conservation Group
International Rivers
Ecoaction - Centre for Environmental Initiatives, Ukraine
CEE Bankwatch Network
NGO "Merry Dolphin", Ukraine
The Corner House, UK
Banktrack
Save The Tigris
Balkanka Association Sofia, Bulgaria
Recourse, The Netherlands
South Asia Network on Dams, Rivers & People (SANDRP)
Waterkeepers Bangladesh
Save Our Rivers
Riverwatch
GegenStrömung, Germany
Grand Riverkeeper Labrador, Canada
Balkani Wildlife Society, Bulgaria
Perangua, Spain
Ohrid SOS, Republic of Macedonia
Tigris River Protector Association
Mesopotamia Ecology Movement, Kurdistan
OT Watch, Mongolia
Rivers without Boundaries-Mongolia